

اصول و تشریفات دادرسی در داوری.

مؤلفان:

سید سعید علوی

بهرام و خدیجه خان منامن

تابستان ۱۳۹۵

سرشناسه	: علوی، سید سعید، ۱۳۶۹ -
عنوان و نام پدیدآور	: اصول و تشریفات دادرسی در داوری / مؤلفان سید سعید علوی، بهرام درخشان منامن؛ ویراستار علمی و ادبی مینا معرفت اجرلو
مشخصات نشر	: اردبیل: انتشارات نایاب، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۱۳۴ ص:.
شابک	: ۹۷۰-۸۰۴۴-۶۰۰-۹۷۸-۱۴۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه ص: ۱۲۳-۱۳۴.
موضوع	: قضاوت
موضوع	: Judgment
موضوع	: آیین دادرسی
موضوع	: (Procedure Law)
شناسه افزوده	: درخشان منامن، بهرام، ۱۳۴۴ -
شناسه افزوده	: باب حاضر حاصل پایان نامه مؤلف اول است و کلیه حقوق مادی و معنوی آن متعلق به دانشگاه آزاد اسلامی ویراستاری است.
رده بندی کنگره	: ۱۳۹ الف ۸ ع / ۳۲۰۰ K۲۳
رده بندی دیویی	: ۳۱۰ ۷۷
شماره کتابشناسی ملی	: ۱۹۱۵۰۵

اصول و تشریفات دادرسی در داوری

مؤلفان: سیدسعید علوی، بهرام درخشان منامن

ناظر فنی: جعفر حسینی فر

ویراستار علمی و ادبی: مینا معرفت اجرلو

ناشر: انتشارات نایاب

طراح روی جلد: حسین قربانی

صفحه آرای: ژاله کلابی گندیشمین

قطع و تیراژ: وزیری، ۱۰۰۰ نسخه

نوبت و سال چاپ: اول - ۱۳۹۵

ISBN: 978-600-8044-97-0

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۰۴۴-۹۷-۰

قیمت: ۱۴۰۰۰۰ ریال

صحافی: افق

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرمی می باشد.

مقدمه و پیشگفتار:

سپاس خدایی را که حق ستایش او بالاتر از حد ستایشگران و نعمت های فوق اندیشه شمارشگران است و درود و صلوات بی پایان به روح پاک و مقدس حضرت ختمی مرتبت پیامبر رحمت محمد بن عبدالله ﷺ خاتم پیامبران و سلام و تحیت بی کران بر جانشینان پاک و مطهر آن حضرت، امامان و پیشوایان مسلمانان بالاخص حضرت بقیةالله الاعظم امام منتظران قائم آل البيت (علیه السلام)

با توجه به کاربردی بودن این کتاب و البته مباحث ثقیل و پیچیده مطرح شده بر آن شدیم تا با سعی و تلاش فراوان اهم مطالب را به سبک ساده و دور از پیچیدگی به نگارش در بیاوریم تا شفافی عبارت ها و تسهیل درک مطلب برای خواننده به سهولت میسر گردد. در نگارش مطالب از اساتید و کتب بزرگان و صاحب نظران استفاده کرده و برای ما بسیار مهم می باشد. به مطالب به روز و نسبتاً مختصر و سبک نگارش کتاب به گونه ای باشد که برای محققان و دانشجویان عزیز، اطلاعات کافی و جامع را در اختیار آن ها بگذارند و حداقل امکان نیاز به رجوع به کتب های دیگر نباشد.

در این کتاب کوشش بر این بوده است که واژه های پارسی بیشتر به کار گرفته شود، کوششی که هر ایرانی، در گفتن و نوشتن به آرامی اما پیوسته و با پافشاری، پیگیری خواهد نمود تا میدان بر واژه های بیگانه هر چه بیشتر تنگ تر شود؛ خوشبختانه از آن روی که هر جای زهر هست، پادزهری نیز می باید بود، ما ایرانیان اندک اندک بر آن سر افتاده ایم که به زبان نیاکانی خویش بیندیشیم و بکوشیم که کمتر به یاری آن بر بندیم. از خداوند بخشنده و مهربان سپاسگزاریم و سر بر آستانش می ساییم و اگر ممکن حقیق دهد این راه را ادامه خواهیم داد. تألیف این کتاب به خاطر اصرار دانشجویان عزیز، تدریس در دانشگاه ها و وجود کتابی منطبق با سرفصل این دانشگاه و علاقه فراوانی بود که به امر تدریس و تألیف وجود داشت.

ما خود را از بهتر شدن کارمان بی نیاز نمی بینیم و نظرات تان را معیاری ارزشمند برای توجه و ارزیابی کارهای خود می دانیم؛ چرا که این آراء مایه ی بهتر شدن کارمان و در نتیجه رضایت بیشتر شما فرهیختگان خواهد بود. خوانندگان عزیز برای این منظور می توانید نظرات خود را از طریق ایمیل nayabpublishers@yahoo.com به این جانب انتقال

داده و ما را از انتقادات و پیشنهادات خود بهره‌مند سازید تا انشاءالله در تجدیدنظر بعدی بتوانیم کتاب را به شکل کامل‌تر و بهتری ارائه دهیم.

در پایان، از نشر نایاب که به چاپ این اثر همت گماشت، نهایت سپاس‌گزاری را دارم و برای آنان از باری تعالی مزید توفیق در خدمات علمی و فرهنگی مسئلت می‌کنم.

مؤلفان

تابستان ۱۳۹۵

www.ketab.ir

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۱	مقدمه
۲	الف) بیان مسئله
۳	ب) سؤالات
۴	ج) سوابق
۶	ه) اهداف
۶	و) ضرورت مطالعه
۶	ز) روش مطالعه
۹	فصل اول: کلیات (تعاریف و مفاهیم)
۱۰	تعاریف
۱۰	داوری
۱۳	مبنا و منشاء اصول
۱۴	تشریفات در قوانین موضوعه
۱۴	معیار تشریفات
۱۵	دادرسی
۱۵	روش های حل و فصل اختلافات
۱۶	قضاوت دولتی
۱۷	سازش
۱۹	داوری
۲۲	سیر تحولات قانونی داوری
۲۵	صلاحیت و اختیارات داوران

۲۵	چگونگی انتخاب داور .....
۲۹	فصل دوم: اصول و تشریفات حاکم بر داوری
۳۰	اصول و تشریفات در داوری .....
۳۲	اصول حاکم بر داوری .....
۳۳	اصل ابلاغ به موقع .....
۳۵	اصل رفتار مساوی با طرفین .....
۴۰	اصل تناظر .....
۴۴	مهم‌ترین ملاک تشخیص تشریفات در داوری .....
۴۵	تفکیک اصول و تشریفات دادرسی در داوری .....
۴۶	نقش داوری در ساخت محاکم .....
۴۹	تفاوت و شباهت‌های آراء داوری با احکام دادگاه‌ها و نحوه رسیدگی به آن‌ها .....
۴۹	رعایت تشریفات و مقررات دادرسی در صدور رأی .....
۵۰	آراء از حیث تجدید نظرخواهی .....
۵۰	قابلیت فرجام، اعاده دادرسی، و اخواهی .....
۵۱	صدور رأی توسط قضات و داوران .....
۵۲	شرایط شکلی در انشاء رأی .....
۵۳	رعایت ذکر قابلیت تجدید نظر بودن یا نبودن رأی .....
۵۴	قابلیت ورود ثالث، جلب ثالث .....
۵۵	ویژگی آراء از حیث توان اثباتی .....
۵۶	امکان صدور درخواست تأمین خواسته و دستور موقت .....
۵۶	تصحیح رأی .....
۵۷	تشابهات آرای داوری با احکام دادگاه‌ها .....
۵۸	صلاحیت صدور گزارش اصلاحی .....
۵۹	صلاحیت صدور قرار مقدماتی .....
۶۰	مهلت اعتراض رأی .....
۶۱	قابلیت اعتراض ثالث به رأی .....
۶۲	داشتن اثر نسبی .....

۶۲	تغییر رأی
۶۳	ابلاغ رأی
۶۴	نحوه رسیدگی داورى با دادگاهها
۶۵	صلاحیت رسیدگی به امور حقوقی
۶۶	شروع به رسیدگی
۶۷	محدوده رسیدگی
۶۷	محل رسیدگی
۶۹	فصل سوم: نحوه اجرای رأی داور و ضمانت اجرائی آن
۷۰	نحوه اجرای رأی داور در داوری داخلی
۷۱	قراردادی بودن یا قضایی بودن رأی داور
۷۲	داوران و دعاوی قابل رجوع به داور
۷۳	نحوه ابلاغ اوراق قضایی در داوری
۷۶	امکان غیابی بودن رأی داور
۷۷	شرایط ابلاغ رأی داور
۸۰	قابلیت رأی برای اجرا
۸۱	مهلت تقاضای ابلاغ رأی داور
۸۶	حق ابلاغ رأی صادره به اصحاب دعوی توسط داور
۸۸	ضمانت اجرا آراء داوری داخلی
۹۲	اجرای اجباری رأی داور
۹۳	اجرای احکام داوری خارجی
۹۴	شناسایی احکام داوری خارجی
۹۸	تشابه احکام داوری خارجی با قراردادهای
۱۰۰	مرجع تقاضای اجرای حکم
۱۰۳	تجدید نظر در تصمیم دادگاه
۱۰۴	شناسایی و اجرای داوری بین المللی
۱۰۶	ضمانت اجرای اخلاقی احکام بین المللی
۱۱۱	اجرای احکام داوری علیه دولت

۱۱۲	.....	داوری بین‌المللی و مصونیت قضایی
۱۱۶	.....	داوری بین‌المللی و مصونیت اجرایی
۱۲۰	.....	تفسیر قانون با قانون
۱۲۱	.....	تفسیر تاریخی
۱۲۲	.....	بررسی هفت دهه رویه قضایی
۱۲۵	.....	آرای علمای حقوق
۱۲۸	.....	مخالف با انواع شرعی
۱۳۱	.....	نتیجه
۱۳۲	.....	پیشنهادهات
۱۳۳	.....	منابع و مآخذ

زندگی اجتماعی انسان آمیزه‌ای از حق و تکلیف است. آدمیان از یک سو، در آگاهی و درک و استعداد و ویژگی‌های اخلاقی و از سوی دیگر، در انگیزه‌ها و خواسته‌ها و نیازها با یکدیگر متفاوت‌اند، در چنین وضعیتی بروز اختلاف بین آنان حتمی است. بنابراین اختلاف از عوارض قهری زندگی اجتماعی و به قدمت خود انسان است. در میان روش‌هایی که برای رفع اختلاف میان آدمیان رواج دارد یکی از روش‌های مسالمت‌آمیز که قبل از قضاوت دولتی، در جوامع انسانی رواج یافته و تاکنون به موازات قضاوت دولتی پیش رفته و روز به روز بر اهمیت آن افزوده می‌شود، داوری است که ریشه در قرارداد خصوصی دارد.

قانون‌گذار در بسیاری از مواردی که باید رسیدگی فوری، فوق‌العاده و یا خارج از نوبت باشد، تصریح کرده که رسیدگی بدون رعایت تشریفات دادرسی می‌باشد (مهاجری، ۱۳۷۸، ص ۵۱). از جمله دعای تصرف عدوانی، مزاحمت و ممانعت از حق، تابع تشریفات دادرسی دانسته نشده است (شمس ۱۳۹۰، ص ۳۵۵). همچنین در دعاوی مربوط به حق استفاده مستأجر از آب، برق و تلفن (ماده ۲۴ قانون روابط موجر و مستأجر مصوب، ۱۳۵۶) و اعتراض به تشخیص کمیسیون ماده ۱۲ قانون زمین شهری در مورد نوع زمین (کاتوزیان، ۱۳۸۳، ص ۱۰۹)، مقرر نموده است که رسیدگی خارج از نوبت و بدون رعایت تشریفات دادرسی می‌باشد.

ولی در هیچ یک از مواد قانون "تشریفات دادرسی" تعریف نشده است. همچنین هر چند اداره حقوقی قوه قضائیه در موارد مختلف مبادرت به صدور نظریه نموده است اما در آن نظریات تعریفی جامع از تشریفات دادرسی و مصادیق آن ندیده می‌شود.

اشاره قانون‌گذار به عدم رعایت تشریفات بدون آن که این تشریفات را تعیین نموده باشد ابهام برانگیز است و موجب اختلاف رویه در محاکم گشته است. این امر همچنین موجب اختلاف در نظریه حقوق دانان گشته است. عده‌ای به استنباط خود بعضی از شرایط دادخواست را جزء تشریفات می‌دانند و عده‌ای دیگر همان شرایط را جز ارکان اصلی دادخواست به حساب می‌آورند (مهاجری، ۱۳۷۸، ص ۵۹). برای مثال دکتر جعفر لنگرودی در تعریف داوری چنین آورده است: فصل خصومت به توسط غیر قاضی و بدون تشریفات دادرسی داوری نام دارد. طبق این تعریف می‌توان گفت تمام مواد آیین دادرسی مدنی جزء تشریفات آیین دادرسی مدنی است.

با توجه به موارد عنوان شده در فوق، اگرچه گفته شده است داور باید از تار و پودهای پیچیده تشریفات دادرسی آزاد باشد تا بتواند در فضای ملموس‌تر و فارغ از دغدغه‌های شکلی راه‌حل مناسبی برای اختلاف طرفین بیابد (خدابخشی، ۱۳۹۱، ص ۱۷۵). اما این سؤال مطرح است که این آزادی عمل که در درجه اول از خواست و اراده طرفین دادرسی نشأت می‌گیرد، تا کجا دامنه دارد؟ و آیا داور را به فردی فعال مایشاء تبدیل خواهد کرد تا آن‌چه خواست انجام دهد؟

با وجود تشبیه آرا در این مورد و نبود قانونی که این تشریفات را تعریف نماید؛ می‌توان از کتب حقوقی و نیز آرای صادره از دیوان عالی کشور تا حدودی این تشریفات را مشخص نمود. آن دسته از مواد قانون آیین دادرسی مدنی که ضامن حقوق دولت می‌باشد، مانند پرداخت هزینه دادرسی و نیز آن دسته از موادی که ضامن حقوق مدعی در طرح دعوا می‌باشد و ضامن حقوق مدعی علیه در دفاع می‌باشد جز ارکان رسیدگی بوده و قابل حذف از دادرسی نمی‌باشد (مهاجر، ۱۳۸۸، ص ۶۲). بنابراین تشریفات دادرسی با اصول دادرسی کاملاً متفاوت است و دادگاه باید اصل تناظر را رعایت کرده و برای رسیدگی به ادله‌ی خواهان و استماع دفاعیات خوانده جلسه دادرسی تعیین نماید (زراعت، ۱۳۸۳، ص ۵۹۲). دیوان عالی کشور نیز در حکمی چنین آورد است که درست است که رسیدگی در این موارد تابع تشریفات آیین دادرسی مدنی نمی‌باشد ولی بدیهی است که هر حکمی که از حاکمی صادر شود باید مسبوق به رسیدگی و مواجه و مدارا به ذکر دلیل باشد و چنان‌چه در حکم این بدیهیات اولیه رعایت نشود تخلف است (مستحضر از رأی شماره‌ی ۱۱۸۱-۱۳۱۱/۱۱/۱۳ دیوان عالی کشور).

بنابراین هدف از واکاوی بیشتر موضوع این تحقیق، بیان مشخصه‌های اصول و تشریفات دادرسی در داوری و بررسی نقشی که داور یا داوران در جریان داوری و در تقابل با اصول و تشریفات دادرسی بازی می‌کنند، است.

الف) بیان مسئله

در گذشته نویسندگان حقوقی (شمس، ۱۳۸۱، ص ۱۳۴-۱۲۵؛ محسنی، ۱۳۸۷، ص ۱۳۱-۹۹؛ خدابخشی، ۱۳۹۰، ص ۵۳۱-۵۲۲) برای شناساندن اصول دادرسی و تفکیک آن-

ها از تشریفات دادرسی تلاش‌های مجدانه‌ای کرده‌اند (آذربایجانی و سماواتی، ۱۳۹۳، ص ۲۲۸).

این تلاش‌ها تحسین برانگیز است و در تاریخ حقوق کشور ماندگار خواهد ماند، لیکن کم‌تر دیده شده است با توجه به فضای خاص حاکم بر داوری، حقوق‌دانان در این زمینه واکاوی و تحقیق کنند، زیرا غالب حقوق‌دانان عقیده دارند از آن‌جا که در داوری طرفین اختلاف با عدول از حل اختلاف خود در مرجع دولتی و اعتماد به داور یا داوران خصوصی رسیدگی خصوصی را بر اختلافات خود حاکم کرده‌اند، مجازاند آیین رسیدگی را در جریان رسیدگی داور یا داوران نیز طراحی و تعیین کنند. از طرفی، داور یا داوران نیز که اختیارات خود را از طریق داوری عاریت می‌گیرند، می‌توانند در صورت پیش‌بینی نکردن طرفین رأساً جریان داوری را از راهی ختم طراحی کنند و پیش ببرند. در این راستا، ماده ۴۷۷ قانون آیین دادرسی مدنی با کمک آنان، داوری را نیز از مقررات دادرسی منصرف می‌داند و این ذهنیت را ایجاد می‌کند که داور در طراحی این جریان اختیار کامل دارد و هیچ محدودیتی در این زمینه ندارد. در این‌جا است که عده‌ای از حقوق‌دانان فاضل واکنش نشان داده‌اند و بیان می‌کنند منظور شارع بر این ماده تشریفات دادرسی بوده است و نه اصول دادرسی و اصولاً داور یا داوران حق زیر پا گذاشتن اصول دادرسی را ندارند (شمس، ۱۳۸۱، ص ۵۲۶). از طرفی، گفته شده است داور باید از تار و پودهای پیچیده تشریفات دادرسی آزاد باشد تا بتواند در فضایی ملموس‌تر و فارغ از دستگاه‌های شکلی راه حل مناسبی برای اختلاف طرفین بیابد (خدابخشی، ۱۳۹۱، ص ۵۲۱). حال سؤال این‌جا مطرح است این است که آزادی عمل برای داوران تا کجا دامنه دارد؟ و اصولاً یک نظام داوری چه چیزهایی هستند؟ و آیا این اصول در قانون ایران مورد توجه قانون‌گذار قرار گرفته است؟ چه تشریفات بر نظام داوری داخلی و بین‌المللی حاکم است؟ چگونه اصول داوری از تشریفات تمیز می‌یابد و سؤالات این‌چنینی که مطالعه حاضر در صدد پاسخ‌گویی به آن‌ها می‌باشد.

ب) سؤالات مطالعه

۱- اصول و تشریفات دادرسی در داوری به چه نحوی است؟

۲- وجه تمایز اصول و تشریفات دادرسی در داوری و تشریفات دادرسی در دادگاه چیست؟

۳- ابلاغ و اجرای رأی داور در حقوق ایران به چه صورت انجام می‌پذیرد؟

ج) سوابق مطالعه

با توجه به بررسی‌های صورت گرفته در مورد موضوع، تحقیقات اندکی در کشور پیرامون موضوع صورت پذیرفته و محققین اندکی موضوع را مورد بررسی و کنکاش قرار داده‌اند که بعضی از آن‌ها در ذیل آمده است:

زهرایی (۱۳۸۲) ضابطه اجرای آراء داوری بین‌المللی را مورد مطالعه قرار داده و می‌نویسد: دولتی به باور باید، گرفتن اصول و قواعد حقوق بین‌الملل اقدام به اجرای احکام یا آرای قضایی یا داوری بین‌المللی می‌کند مکلف به جبران خسارت ناشی از عمل متخلفانه خویش می‌باشد که این اقدام بر اشکال اعاده وضعیت سابق، جبران خسارت به شکل جایگزینی (مثلی یا قیمی)، پرداخت خسارت جانبی و یا تشریف خاطر زیان‌دیده تجلی می‌یابد.

مشگل‌گشا (۱۳۹۱) ضمانت اجرای رأی داور در حقوق ایران را مورد بررسی قرار داده و می‌نویسد: همان‌گونه که در قانون آیین دادرسی در امور مدنی باب هفتم را به موضوع داوری اختصاص داده است و داوری که به بیانی هماهنگ با دادرسی تحکیمی می‌باشد، که در این نوع دادرسی اشخاص به انتخاب خود فرد مرضی‌الطرفین انتخاب می‌نمایند تا فی مابین آنان به حل و فصل اختلافات بپردازد. در مقایسه با دادرسی تحکیمی (دادگاه) این ویژگی را دارد که داوری با سرعت به مراتب بیش‌تر و هزینه کم‌تر به امور رسیدگی خواهد کرد.

میرعباسی و باقرزاده (۱۳۸۸) نقش انصاف را در حل و فصل اختلافات بین‌المللی بررسی کرده و می‌نویسد: فرض رویه قضایی و داوری بین‌المللی این است که مقررات موضوعه بین‌المللی، اعم از قراردادی و عرفی، تا حد زیادی عادلانه و جوان‌مردانه هستند. اما به دلایلی نظیر پیچیدگی روزافزون اختلافات بین‌المللی و تنوع اوضاع و احوال محیط بر آن‌ها نتوان همواره راه حل ناشی از اعمال دقیق مقررات موضوعه را برای دعاوی مطروحه منصفانه تشخیص داد. بنابراین درجه‌ای از انعطاف‌پذیری در نظام حل و فصل اختلافات بین‌المللی

ضروری می‌نماید و به نظر می‌رسد دستیابی به این مهم بدون استفاده از انصاف میسر نباشد.

شاهچراغ (۱۳۸۹) معیارهای تمیز اصول دادرسی از تشریفات را در رسیدگی‌های حقوقی مورد مطالعه قرار داده و می‌نویسد: آیین دادرسی، مجموعه‌ای از اصول یا مقررات به معنای خاص (مقررات آمره) و مقررات تشریفاتی است. رعایت این مجموعه، در رسیدگی به تمام دعاوی، الزامی و اجتناب‌ناپذیر است. در این میان قانون‌گذار، به جهت تسریع در رسیدگی و برخی مصالح دیگر، رعایت مقررات تشریفاتی را در رسیدگی به برخی دعاوی لازم ندانسته است. در چنین مواردی، داشتن معیاری برای شناخت و تفکیک اصول از تشریفات اهمیت پیدا می‌کند، سالیانی که در قانون مغفول مانده است. با توجه به مصادیقی که به طور پراکنده از اصول (تشریفات) و مقرراتی (غیرتشریفاتی) در قوانین ذکر شده، نظریه‌های اداره‌ی حقوقی قوه‌ی قضائیه و دکترین حقوقی، می‌توان اصول دادرسی را به عنوان بنیان‌های دادرسی، مفاهیمی کلی، عام، اصول، الزامی و ثابت معرفی نمود، که مقررات آمره، در جهت تضمین و تأمین اجرای این اصول، به موازات رعایت حقوق مکاتبه‌ی افراد و برقراری نظم عمومی به روی کار آمده‌اند. سایر مقررات، ناظر به شکل و نحوه‌ی به کار بردن وسایل طرح دعا و دفاع از آن می‌باشد، جزء مقررات تشریفاتی است.

اوجاقلو (۱۳۸۷) قانون ماهوی حاکم بر داوری‌های تجاری بین‌المللی را مورد بررسی قرار داده و می‌نویسد: دادگاه‌های داخلی که به دعاوی داخلی رسیدگی می‌نمایند توانایی تصمیم‌گیری در این حوزه را نداشته و چه بسا اختلافات تجاری بین‌المللی که به دادگاه‌های داخلی ارجاع گردیده و به صرف مدت زمان طولانی و هزینه زیاد، برای صادره دارای ایرادات عمده و اساسی بوده و طرفین را با مشکلات عدیده‌ای مواجه ساخته است از طرف دیگر داوری در جهت پاسخ‌گویی به نیاز تجار و دولت‌ها به وجود آمده و به مرور زمان توسعه یافته است.

با توجه به مرور منابع صورت پذیرفته محققین بیشتر بررسی ضمانت اجرایی داوری و به خصوص قوانین حاکم بر داوری‌های بین‌المللی را مورد توجه قرار داده و از این باب مطالعات ارزشمندی صورت پذیرفته که به برخی از آن‌ها اشاره شد ولی در مطالعات محققین پیشین به مطالعه جامعی که اصول و تشریفات دادرسی در داوری را در نظام حقوقی و دادرسی ایران مورد مطالعه قرار داده و وجوه تمایز آن را با اصول دادرسی حاکم در دادگاه‌ها بررسی

نماید صورت نپذیرفته است و مطالعه پیش رو در نظر دارد تا با بررسی روال دادرسی در داوری و آشکارسازی وجوه افتراق و اشتراک آن با دادرسی در دادگاهها ضمن بر طرف نمودن خلاء مطالعاتی موجود در این زمینه پیشنهاداتی با توجه به نتایج مطالعه ارائه نماید.

ه) اهداف مطالعه

اهدافی که در انجام این مطالعه مد نظر می باشد عبارت اند از:

۱- بررسی اصول و تشریفات دادرسی در داوری

۲- بررسی وجوه اشتراک و افتراق تشریفات دادرسی در داوری و تشریفات دادرسی در دادگاه

۳- بررسی شیوع و اجتناب رأی داور در حقوق ایران و احکام داوری خارجی و بین المللی

و) ضرورت مطالعه

موضوع مطالعه عبارت است از "بررسی اصول و تشریفات دادرسی در داوری" با توجه به این که این مسئله جزء مسائل روز جامعه بوده و از آن جا که زمان زیادی برای رسیدگی به پرونده ها در دادگاهها تلف می شود ارجاع برخی پرونده ها به داوری که تشریفات دادرسی دست و پاگیر در آنها موجود نیست می تواند از این چنین پرونده ها کاسته و رسیدگی به پرونده ها را تسریع بخشد از آن جا که مطالعه جامعی در این زمینه صورت نپذیرفته است و در خلال مقالات و برخی کتابها به صورت پراکنده به این موضوع پرداخته شده است، در این مطالعه تلاش خواهد شد تا به روشن شدن برخی مسائل و ابهامات موجود در زمینه اصول و تشریفات دادرسی در داوری پاسخ داده شود.

ز) روش مطالعه

با توجه به استفاده از کتب موجود و توصیف و تحلیل داده ها روش تحقیق، روش توصیفی و تحلیلی با استفاده از داده های کتابخانه ای می باشد که در این روش منابع موجود در ابتدا شناسایی و مطالب مورد نظر به دقت مورد مطالعه و بررسی قرار گرفت و مطالب مورد نظر از میان آنها استخراج شده در نهایت تبیین داده ها و تحلیل آنها به تدوین این پایان نامه انجامید.

ز) ساماندهی مطالعه

مطالعه حاضر مشتمل بر مقدمه، بیان مسأله، اهداف، سؤالات، فرضیه‌ها و سوابق مربوط و سه فصل که فصل اول کلیات و مفاهیم و تعاریف واژه‌های داور، داوری، اصول، تشریفات، دادرسی و تشریح روش‌های حل و فصل اختلافات و مباحث: تحولات قانونی داوری، صلاحیت و اختیارات داوران و چگونگی انتخاب داور ادامه می‌یابد. فصل دوم اصول و تشریفات حاکم بر نهاد داوری را مورد توجه و بررسی قرار داده است. برای این منظور ابتدا کلیاتی از اصول و تشریفات حاکم بر داوری بیان شده و سپس در بندهای مجزایی به ترتیب اصول و تشریفات داوری بیان و تحلیل شده است. در بندهای بعدی تفکیک اصول دادرسی از تشریفات دادرسی در داوری و نقش داور در شناخت محتوا بیان شده است و در ادامه فصل نیز تفاوت‌ها و شباهت‌های آرای داوری با احکام دادگاه‌ها و نحوه رسیدگی آن‌ها به تفصیل بحث شده است. فصل سوم نیز نحوه اجرای رأی داور و ضمانت اجرایی آن را بررسی کرده است و در نهایت با نتیجه‌گیری و پیشنهادات مطالعه به سرانجام رسیده است.